

Modele odpowiedzi do arkusza Próbnej Matury z OPERONEM

Język polski Poziom podstawowy

Listopad 2010

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi zdającego mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę zdającego, należy stosować punktację z modelu.

Część I – rozumienie pisanego tekstu *Dobrego kina bez komercji nie będzie*

Uwaga: Nie należy przyznawać połówek punktów.

Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Numer zadania	Przykładowa odpowiedź	Liczba punktów
1.	1 pkt – określenie funkcji tytułu Przykładowe odpowiedzi: – tytuł stanowi tezę artykułu – tytuł zawiera główną myśl artykułu – tytuł odzwierciedla wymowę artykułu	0–1
2.	1 pkt – sformułowanie dwóch celów artykułu Przykładowe odpowiedzi: – chęć przedstawienia swojego stanowiska – chęć zapoczątkowania dyskusji o zmianach w polskim filmie	0–1
3.	1 pkt – zaznaczenie odpowiedzi D	0–1
4.	1 pkt – interpretacja wyrażenia metaforycznego Przykładowe odpowiedzi: – „obrońcy okopów Świętej Trójcy” – obrońcy konserwatyzmu, tradycjonalizmu – „obrona Częstochowy” – zacięta, zażarta obrona tego, co najważniejsze; odpierranie zmasowanych ataków	0–1
5.	1 pkt – określenie celu przywołania przykładów różnych filmów w akapicie 3. 1 pkt – określenie celu przywołania przykładów różnych filmów w akapicie 11. Przykładowe odpowiedzi: – filmy przytoczone w akapicie 3. są przykładami potwierdzającymi dobrą opinię autora o filmach artystycznych na festiwalu w Gdyni – filmy przytoczone w akapicie 11. dowodzą, że filmy komercyjne mogą mieć również charakter artystyczny (komercja i artyzm nie wykluczają się)	0–2
6.	1 pkt – wyjaśnienie wyrażenia Przykładowe odpowiedzi: – ocena kilku filmów nie musi opierać się na przeciwieństwach: dobry – zły, pozytywny – negatywny, plus – minus – kultura nie jest grą, w której muszą być wygrani i przegrani	0–1
7.	1 pkt – zacytowanie i nazwanie jednego zabiegu Przykładowe odpowiedzi: – „U licha!” – zwrot potoczny wyrażający emocje; wykrzyknienie – „poczucie wyższości”, „pogarda” – wyrażenia nacechowane emocjonalnie	0–1
8.	1 pkt – wyjaśnienie, w jakim celu autor cytuje słowa z wiersza Juliana Tuwima Przykładowe odpowiedzi: – chce uświadomić niejednoznaczność słów „komercyjny” i „artystyczny” – by podeprzeć się autorytetem poety – mistrza słowa – wyrazić opinię o stanie współczesnego języka	0–1

Język polski. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Numer zadania	Przykładowa odpowiedź	Liczba punktów									
9.	1 pkt – nazwanie stylu (styl potoczny) 1 pkt – wyjaśnienie, dlaczego autor wykorzystał podane słowa i wyrażenia w artykule Przykładowe wyjaśnienia: – chce ożywić tekst – pragnie dotrzeć do odbiorców, którzy nie są specjalistami – to tekst publicystyczny – chce ujawnić swoje emocje	0–2									
10.	2 pkt – podanie dwóch sposobów rozumienia terminu „komercyjny” (dwóch stanowisk) i określenie, jaka ocena filmów tego typu wynika z poszczególnych stanowisk 1 pkt – podanie jednego sposobu rozumienia terminu „komercyjny” (jednego stanowiska) i określenie, jaka ocena filmów tego typu wynika z tego stanowiska Przykładowa odpowiedź:	0–2									
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 20%;"></th> <th style="width: 50%;">Film komercyjny (znaczenie terminu)</th> <th style="width: 30%;">Ocena</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stanowisko 1.</td> <td>Celem ich twórców jest zarobienie pieniędzy, zadowolenie masowego widza. Charakteryzują się brakiem nowatorstwa, oryginalności.</td> <td>Negatywna</td> </tr> <tr> <td>Stanowisko 2.</td> <td>Twórcy tych filmów szanują masowego widza, mają świadomość odpowiedzialności za powierzone im pieniądze.</td> <td>Pozytywna</td> </tr> </tbody> </table>		Film komercyjny (znaczenie terminu)	Ocena	Stanowisko 1.	Celem ich twórców jest zarobienie pieniędzy, zadowolenie masowego widza. Charakteryzują się brakiem nowatorstwa, oryginalności.	Negatywna	Stanowisko 2.	Twórcy tych filmów szanują masowego widza, mają świadomość odpowiedzialności za powierzone im pieniądze.	Pozytywna	
	Film komercyjny (znaczenie terminu)	Ocena									
Stanowisko 1.	Celem ich twórców jest zarobienie pieniędzy, zadowolenie masowego widza. Charakteryzują się brakiem nowatorstwa, oryginalności.	Negatywna									
Stanowisko 2.	Twórcy tych filmów szanują masowego widza, mają świadomość odpowiedzialności za powierzone im pieniądze.	Pozytywna									
11.	1 pkt – wyjaśnienie, jak oba sposoby podejścia do filmów komercyjnych ocenia autor artykułu (oba stanowiska nie są prawdziwe, ale przesadzone)	0–1									
12.	1 pkt – autor dostrzega, że produkcja niektórych filmów artystycznych ma charakter komercyjny	0–1									
13.	1 pkt – podanie argumentu dotyczącego filmu artystycznego 1 pkt – podanie argumentu dotyczącego filmu komercyjnego Przykładowe odpowiedzi: Film artystyczny: – gra aktorska na wysokim poziomie – sprawna reżyseria – rzetelnie odtworzone scenografia i kostiumy <i>Nie uznajemy:</i> chwytająca za serce historia Film komercyjny: – melodramatyczny gatunek – historia chwytająca za serce – popularność wśród widzów (zarabia pieniądze)	0–2									
14.	1 pkt – podanie numeru akapitu (7.)	0–1									
15.	1 pkt – zaznaczenie odpowiedzi B 1 pkt – sformułowanie argumentu Przykładowe argumenty: – tekst przedstawia stanowisko autora, jego poglądy – silne nacechowanie emocjonalne – subiektywizm wypowiedzi – czasowniki w 1. os. l. poj. wskazujące na nadawcę wypowiedzi – zaimki wskazujące na subiektywizm wypowiedzi („ja”, „mnie”, „moi”, „swoje”) – słownictwo oceniające („znakomity”, „przejmujący”, „cenie”) – wyrazista argumentacja – słownictwo wartościujące – czasownik w 1 os. l. mn. trybu rozkazującego	0–2									
Razem		20									

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu

Temat 1: Dokonaj analizy utworu *Czatyrdah* Adama Mickiewicza i fragmentów wiersza XV z *Księgi ubogich* Jana Kasprowicza, a następnie porównaj zawarte w nich obrazy gór i ludzi. Zwróć uwagę na stosunek człowieka do przyrody.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne – *Czatyrdah* (0–1 pkt)

Na przykład:

- a) obraz szczytu w górach krymskich,
- b) podmiot liryczny – mirza (tatarski szlachcic) wypowiadający się w imieniu zbiorowości – miejscowej ludności („nam czy słońce dopieka”),
- c) adresat wiersza – góry („Czatyrdahu”, „siedzisz sobie”),
- d) personifikacja szczytu („siedzisz sobie”, „słuchasz”),
- e) gatunek – sonet.

2. Obraz gór – *Czatyrdah* (0–4 pkt)

Na przykład:

- a) wysoki szczyt górujący nad innymi („maszt krymskiego statku”, „wielki”),
- b) wyjątkowy wśród innych szczytów („minaret świata”, „gór padyszach”),
- c) sprawia wrażenie sięgającego nieba („twój turban z chmur”),
- d) porośnięty lasami („ciemny las twoim płaszczem”),
- e) obojętny na ludzkie problemy, niezmienny, niewzruszony,
- f) łącznik między niebem i ziemią.

3. Obraz człowieka – *Czatyrdah* (0–3 pkt)

Na przykład:

- a) kruchy, słaby,
- b) żyjący w ciągłym zagrożeniu („szarańcza plon zetnie”, „giaur pali domy”),
- c) odczuwający swoją małość,
- d) potrzebujący pomocy.

4. Stosunek człowieka do przyrody – *Czatyrdah* (0–3 pkt)

Na przykład:

- a) natura budzi lęk („drząc muślinin całuje stopy twej opoki”),
- b) jednocześnie budzi zachwyt (wykrzyknienia, metafory i porównania, słownictwo oceniające, nacechowane emocjonalnie),
- c) przekonanie o potędze przyrody,
- d) odczuwanie dystansu, braku więzi ze światem przyrody,
- e) przekonanie o wyższości natury nad człowiekiem.

5. Rozpoznanie wstępne – *Księga ubogich* (0–1 pkt)

Na przykład:

- a) obraz szczytu w Tatrach,
- b) podmiot liryczny mieszka w pobliżu szczytu, wypowiada się w swoim imieniu („mych okien”, „ma izba”, „zda mi się”),
- c) adresat wiersza – góry („Wierchu”, „się zwracam do ciebie”),
- d) personifikacja szczytu („pytasz się, Wierchu”).

6. Obraz gór – *Księga ubogich* (0–4 pkt)

Na przykład:

- a) wielki („olbrzym”),
- b) ukazany na tle błękitnego nieba, przejmuje jego kolor („rozbłękitniony”),
- c) znajduje się daleko („zaglądasz z swej dali”),
- d) oświetlony blaskiem słońca („skapan w światłościach południa”),
- e) pełen blasku,
- f) wyjątkowa pozycja w świecie przyrody („skalista władza”),
- g) skalisty, granitowy („kowany w granicie”),
- h) nieobojętny na sytuację człowieka, bliski człowiekowi,
- i) pełen mądrości, świadomy problemów człowieka.

Język polski. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

7. Obraz człowieka – Księga ubogich (0–3 pkt)

Na przykład:

- a) przeżył przemianę („Czy jeszcze jest coś w moim wnętrzu./Co drogę mi w słońce utrudnia.”),
- b) odczuwał smutek, był pesymistą, dekadentem („Cień świata, co rwał mnie w swą otchłań, /I dzisiaj mi radość mą kradnie.”),
- c) przyroda pomaga mu odnaleźć sens i radość życia („Dziś moją prawdą wszechwładną /Zieloność, woń łąki i słońce.”),
- d) zmienia się pod wpływem przyrody („I twoja skalista władza, I.../Krew świeżą mi w żyły wprowadza.”),
- e) pogodzony z ludzkimi słabościami („Wszak człowiek jest tylko człowiekiem.”).

8. Stosunek człowieka do przyrody – Księga ubogich (0–3 pkt)

Na przykład:

- a) przyroda jako adresat ludzkich rozterek („i znowu się zwracam do ciebie”),
- b) przyroda jako element skłaniający do refleksji, zajrzenia w głąb siebie,
- c) przyroda jest najważniejsza („potęga najświętsza”),
- d) poczucie więzi z przyrodą („I twoja skalista władza, I.../Krew świeżą mi w żyły wprowadza.”),
- e) kontakt z przyrodą łagodzi postawę dekadencją, smutek, pesymizm.

9. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek (3 pkt)

Opisanie różnic w obrazach gór, człowieka i relacji między nimi w obu wierszach. Dostrzeżenie monumentalizmu Czatyrdaha i przeciwstawienie go nastrojowi intymności w wierszu Kasprowicza. Wyjaśnienie związku między konwencjami epok a obrazami gór (romantyczny egzotyzm – mtodopolski franciszkanizm).

Częściowy wniosek (2 pkt)

Opisanie podstawowych różnic w obrazach gór, człowieka i relacji między nimi w obu wierszach.

Próba podsumowania (1 pkt)

Stwierdzenie, że obrazy gór, człowieka i relacji między nimi w obu wierszach są odmienne.

II. KOMPOZYCJA (0–5 pkt)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym (5 pkt)
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części (3 pkt)
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka (5 pkt)
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka (3 pkt)
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja (12 pkt)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja (9 pkt)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia (6 pkt)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych i fleksyjnych (3 pkt)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych oraz leksykalnych (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) (3 pkt)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja (2 pkt)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (0–4 pkt)

Temat 2: Analizując fragment powieści Fiodora Dostojewskiego, określ motywy popełnienia zbrodni oraz przedstaw jej wpływ na bohatera. Wykorzystaj znajomość całego utworu.

I. ROZWIINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–2 pkt)

Na przykład:

- umieszczenie fragmentu w całości utworu (przed zabójstwem dokonanym przez Raskolnikowa),
- narrator trzecioosobowy, wszechwiedzący,
- bohaterowie fragmentu: Raskolnikow, student, oficer,
- temat fragmentu: rozmowa studenta i oficera dotycząca zasadności zabicia Alony Iwanownej (rozmowie przysłuchuje się Raskolnikow),
- określenie czasu i miejsca opisanego zdarzenia.

2. Podanie istotnych informacji o Rodionie Raskolnikowie (0–2 pkt)

Na przykład:

- młody intelektualista (23 lata), były student prawa,
- ubogi (musi oddawać swoje rzeczy w zastaw, aby zdobyć pieniądze),
- przerwał naukę ze względu na trudności finansowe,
- mieszka w wynajmowanym mieszkaniu (klitce) w ubogiej dzielnicy Petersburga,
- ma matkę i siostrę, które pomagają mu utrzymać się w stolicy.

3. Rozmowa między studentem i oficerem – rozważania studenta o Alonie (0–7 pkt)

Na przykład:

- zamożna,
- bogaci się, pożyczając pieniądze na procent,
- chciwa, wykorzystuje trudną sytuację pożyczających,
- okrutna dla siostry (bije ją, wykorzystuje jej pracę, nie zapisała jej nic w testamencie),
- należy ją zabić, ponieważ tak wynika z „prostego rachunku”,
- zestawienie zlej i nikomu niepotrzebnej Alony z ludźmi, którzy są biedni i chorzy,
- usprawiedliwieniem zabicia Alony ma być wykorzystanie jej pieniędzy na pomoc ludziom („dobro powszechne”),
- jej życie mniej warte od życia wszy, karalucha, a bardziej szkodliwe,
- teoretyczność argumentów studenta („zażartowałem”, nie zamierza zabić Alony, po rozmowie gra w karty).

4. Stosunek Raskolnikowa do pomysłu zabójstwa Alony (0–4 pkt)

Na przykład:

- opinia Raskolnikowa o Alonie („starucha”, „powziął do niej nieprzepartą odrazę”),
- myśl o zbrodni narodziła się tuż po spotkaniu z Aloną („dziwna myśl (...), wykluwała mu się w głowie”),
- zastanawia się nad popełnieniem zbrodni („on właśnie się bije z pewną niepowszednią myślą”),
- dostrzega wyjątkowość myśli o zbrodni („dziwna”, „niepowszednia”),
- jest przekonany, że rozmowa studenta i oficera to nie tylko przypadek, ale znak („Jakie to dziwne!”),
- poważne potraktowanie teoretycznych rozważań studenta („wszystko to były najzwyczajniejsze, najczęstsze młodzieńcze rozmowy i myśli”, „Raskolnikow był niezmiernie przejęty”),
- rozmowa wywarła na niego wpływ.

5. Motywy popełnienia zbrodni przez Raskolnikowa – wykorzystanie znajomości całego utworu (0–3 pkt)

Na przykład:

- trudna sytuacja materialna Raskolnikowa, brak źródeł pomocy,
- racjonalny stosunek do świata,
- przekonanie o istnieniu dwóch kategorii ludzi – jednostki wybitne mają prawo do przekraczania istniejących praw i norm,
- zabójstwo jako eksperyment (Raskolnikow chce sprawdzić, do której kategorii ludzi należy),
- odrzućenie religii,
- sytuacja siostry,
- brak zaufania do instytucji państwa,
- samotność Raskolnikowa.

6. Zbrodnia i jej wpływ na Raskolnikowa – wykorzystanie znajomości całego utworu (0–4 pkt)

Na przykład:

- a) choroba Raskolnikowa (gorączka, majaki, przewidzenia),
- b) próby ukrycia zbrodni,
- c) wyrzuty sumienia,
- d) myśli samobójcze,
- e) poczucie pustki i bezsensu życia,
- f) rozczarowanie sobą,
- g) destrukcja więzi z matką,
- h) szukanie oparcia, pomocy.

7. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek (3 pkt)

Wyjaśnienie, że poprzez opisanie różnych motywów popełnienia zbrodni i jej skutków, Dostojewski krytycznie ocenia idee drugiej połowy XIX wieku – odrzucenie norm moralnych i Boga, kierowanie się „prawdami rozumu” (racjonalizm, materializm). Stwierdzenie, że według Dostojewskiego ważne są skutki danej idei, a nie – deklarowane cele.

Częściowy wniosek (2 pkt)

Wyjaśnienie, że Dostojewski przedstawia różne motywy popełnienia zbrodni przez Raskolnikowa oraz analizuje wpływ zbrodni na psychikę zabójcy.

Próba podsumowania (1 pkt)

Wyjaśnienie, że istniało kilka motywów popełnienia zbrodni przez Raskolnikowa.

II. KOMPOZYCJA (0–5 pkt)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym (5 pkt)
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części (3 pkt)
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka (5 pkt)
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka (3 pkt)
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja (12 pkt)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja (9 pkt)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia (6 pkt)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych (3 pkt)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych oraz leksykalnych (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) (3 pkt)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja (2 pkt)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (0–4 pkt)